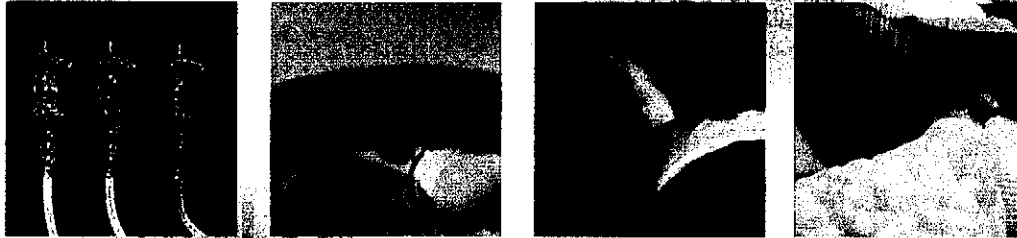

INSTITUTE
FOR
JEW
CO

OPPORTUNITIES FOR LIFE-LONG LEARNING

7504 SEVEN MILE LANE · BALTIMORE, MD 21208
INFO@RABBISILBER.COM · WWW.RABBISILBER.COM

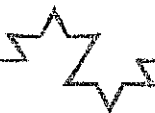
***Ethics and Ethos:
Timeless Lessons – Weekly Parsha Series***

Beshalach: Mitzvos and Mandates

Rabbi Shmuel Silber

January 28, 2015

Tonight's Shiur is sponsored by Galia and Joe Berry in commemoration of the yahrzeit of Galia's father, Morris Coppersmith, Moshe ben Yehudah, zt"l, 12 Shvat 5731

THIS COURSE IS DEDICATED IN MEMORY OF:

חסתר חיה ז"ל בת צבי ופרומה עלקא פייגא בת מאיר ופשא לאה ז"ל נח בן אברהם ופייגא ז"ל
תהא נשמתם צרורות בצרור החיים

MAY THEIR SOULS BE BOUND IN THE EVERLASTING BOND OF LIFE

1. שמות פרק יב

(א) וַיֹּאמֶר יְקֹנֵן אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּאַרְצֵן מִצְרַיִם לֵאמֹר: (ב) הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה:

1. The Lord spoke to Moses and to Aaron in the land of Egypt, saying, 2. This month shall be to you the head of the months; to you it shall be the first of the months of the year.

2. שמות פרק יב

(ג) דַּבְּרוּ אֶל־כָּל־עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעָשׂוֹר לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית־אָבֹת שֶׁה לְבֵיתוֹ: (ד) וְאִם־יִמְעַט הַבַּיִת מִהֵיֶזֶת מֹשֶׁה וְלָקַח הוּא וְשִׁכְנֹו הַקָּרֵב אֶל־בֵּיתוֹ בְּמִכְסַּת נִפְשׁוֹת אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ תְּכַסּוּ עַל־הַשָּׂה: (ה) שֶׁה תַּמִּים זָכָר בֶּן־שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן־הַכֹּפְשִׁים וּמִן־הָעִזִּים תִּקְחוּ: (ו) וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשִׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קֹהֵל עַדְת־יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרֻבִים: (ז) וְלָקַחוּ מִן־הַדָּם וְנָתְנוּ עַל־שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל־הַמְּשַׁקּוֹף עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר־יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם: (ח) וְאָכְלוּ אֶת־הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי־אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל־מַרְרִים יֹאכְלֶהוּ:

3. Speak to the entire community of Israel, saying, "On the tenth of this month, let each one take a lamb for each parental home, a lamb for each household. 4. But if the household is too small for a lamb, then he and his neighbor who is nearest to his house shall take [one] according to the number of people, each one according to one's ability to eat, shall you be counted for the lamb. 5. You shall have a perfect male lamb in its [first] year; you may take it either from the sheep or from the goats. 6. And you shall keep it for inspection until the fourteenth day of this month, and the entire congregation of the community of Israel shall slaughter it in the afternoon. 7. And they shall take [some] of the blood and put it on the two doorposts and on the lintel, on the houses in which they will eat it. 8. And on this night, they shall eat the flesh, roasted over the fire, and unleavened cakes; with bitter herbs they shall eat it.

3. מדרש אגדה (בובר) שמות פרשת בא פרק יב סימן ג

[ג] ויקחו להם. שתהא הלקיחה לשמה

4. שמות פרק יב

(מח) וְכִי־יִגֹּדֵר אֶתְךָ גֵר וְעָשָׂה פֶסַח לִיקְוֹן הַמּוֹל לּוֹ כָּל־זָכָר וְאָז יִקְרַב לַעֲשׂוֹתוֹ וְהָיָה כְּאֹזְרָה הָאָרֶץ וְכָל־עֶרְל לֹא־יֹאכַל בּוֹ: (מט) תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לְאֹזְרָה וּלְגֵר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם: (נ) וַיַּעֲשׂוּ כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְקֹנֵן אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן כִּן עָשׂוּ:

48. And should a proselyte reside with you, he shall make a Passover sacrifice to the Lord. All his males shall be circumcised, and then he may approach to make it, and he will be like the native of the land, but no uncircumcised male may partake of it. 49. There shall be one law for the native and for the stranger who resides in your midst." 50. All the children of Israel did; as the Lord had commanded Moses and Aaron, so they did.

5. פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרשת בא פרק יב סימן ג

(נ) ויעשו כל בני ישראל. שלא נמצא אחד מהם ערל שנאמר כל בני ישראל:

6. שמות פרק יב

(א) וַיְדַבֵּר יְקֹנֵן אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) קִדְּשׁ־לִי כָּל־בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל־רֶחֶם בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא:

1. The Lord spoke to Moses, saying, 2. "Sanctify to Me every firstborn, every one that opens the womb among the children of Israel among man and among animals; it is Mine."

7. שמות פרק טו

(א) אָז יִשְׁרַע־מִשֶּׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִיקְוֹק וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר אֲשִׁירָה לִיקְוֹק כִּי־גָאָה גָאָה סוֹס וְרֹכְבוֹ רָמָה בָּיָם:

1. Then Moses and the children of Israel sang this song to the Lord, and they spoke, saying, I will sing to the Lord, for very exalted is He; a horse and its rider He cast into the sea.

8. שמות פרק טז

(כח) וַיֹּאמֶר יְקֹנֵק אֶל־מֹשֶׁה עַד־אָנֹכָה מֵאַנְתֶּם לְשֹׁמֵר מִצְוֹתַי וְתוֹרֹתַי: (כט) רָאוּ כִּי־יִקְוֹק נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת עַל־כֵּן הוּא נָתַן לָכֶם בַּיּוֹם הַשְּׁשִׁי לֶחֶם יוֹמַיִם שְׁבוֹן אִישׁ תַּחְתּוֹ אֵל־יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי:

28. The Lord said to Moses, How long will you refuse to observe My commandments and My teachings?

29. See that the Lord has given you the Sabbath. Therefore, on the sixth day, He gives you bread for two days. Let each man remain in his place; let no man leave his place on the seventh day

9. ספר החינוך מצוה כד

ויהי בשלח יש ביה מצות לא תעשה אחת, והיא (א) שנמנענו שלא ללכת בשבת חוץ לגבולים ידועים, שנאמר [שמות ט"ז, כ"ט] אל יצא איש ממקומו ביום השביעי, ובא הפירוש עליו שמקומו נקרא כל שאינו מרחיק יותר משלש פרסאות חוץ לעיר. והפרסה ארבעה מילין, והמיל אלפיים אמה. ומודדין משפת הבית החיצון שבעיר אפילו היתה גדולה כנינוה, זהו לדין תורה, אלא שחכמים גדרו גדר ואסרו שלא לילך יותר מאלפיים אמה חוץ לעיר.

10. משנה מסכת אבות פרק ג משנה יא

רבי אלעזר המודעי אומר המחלל את הקדשים והמבזה את המועדות והמלכין פני חברו ברבים והמפר בריתו של אברהם אבינו עליו השלום והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא:

11. איכה רבה (וילנא) פרשה ב

שלש שנים ומחצה הקיף אדריאנוס קיסר לביתר והיה שם רבי אלעזר המודעי עסוק בשקו ובתעניתו ובכל יום ויום מתפלל ואומר רבש"ע אל תשב בדין היום ולבסוף נתן דעתו לחזור, אתא חד כותאי ומצאו ואמר לו אדוני כל יומין דהדא תרנגולתא מתגעגע בקיטמא לית את כביש לה אלא המתן לי דאנא עביד לך דתכבישנה יומא דין, מיד עליל ביה בבוביה דמדינתא ואשכחיה לר"א דהוה קאים ומצלי, עבד גרמיה לחיש באודניה דר' אלעזר המודעי אזלון ואמרון לבר כוזיבא חביכך ר' אלעזר בעי לאשלמא מדינתא עם אדריאנוס, שלח ואתייה להווא כותאי א"ל מאי אמרת ליה א"ל אין אנא אמר לך מלכא קטיל ליה להווא גברא ואין לית אנא אמר לך את קטיל ליה להווא גברא אבל מוטב ליקטליה ההוא גברא לגרמיה ולא תתפרסין מיסטירין דמלכותא, בן כוזיבא סבר בדעתיה דבעי לאשלמא מדינתא כיון דחסל ר' אלעזר צלותיה שלח ואייתיה א"ל מה אמר לך הדין כותאי, א"ל לית אנא ידע מה לחיש לי באודנאי ולא שמעת ליה כלום דאנא בצלותי קאימנא ולית אנא ידע מה הוה אמר, נתמלא רוגזיה לבן כוזיבא יהב ליה חד בעיטא ברגליה וקטליה יצאתה בת קול ואמרה (זכריה י"א) הוי רועי האליל עוזבי הצאן חרב על זרועו ועל עין ימינו, אמרה לו אתה סימית זרוען של ישראל וסימית עין ימינן, לפיכך זרועו של אותו האיש יבש תיבש ועין ימינו כהה תכהה, מיד גרמו עונות ונלכדה ביתר ונהרג בן כוזיבא ואיתא רישיה לגבי אדריאנוס

12. יחל ישראל רצ"ט-ש'

המשנה על רקע תקופתו של רבי אלעזר

- א. ברברי המשנה ניתן לשמיע את הדי התקופה בה היא נאמרה. בעם ישראל צצו כתות שונות ומשונות, שפירשו את התורה כאופן הנראה להם, כתות אחרות כפרו בסמכותה של ההלכה כפי שהועברה מדור לדור.
- ב. בתקופת רבי אלעזר המודעי אף החלה להתפשט כת חדשה, כת הנוצרים, אשר כפרה בהנהגת הבורא כפי שהיהדות מכירה. הם שינו אף את מועדי ישראל, כפרו בייחודיותו של עם ישראל, ונתנו פרשנות משלהם לדברי המקרא.
- ג. הדים לכך – שבאותם דורות, דור החורבן והדור שלאחריו, קמו עוררים לאותם דברים שנזכרים במשנה – ניתן למצוא בדברי חז"ל.
- ד. כך, למשל, "לא נחתם גזר דינם של אנשי ירושלים" – אומר המדרש (ספרי במדבר, מובא בלקט שמעתי קרחי רמו חשני) – "אלא על שנהגו בזיון קודשים". רבי אלעזר מבקש להתריע על כך, והוא מזהיר ואומר, ש"המחלל את הקדשים" הוא בכלל אלו שאין להם חלק לעולם הבא. יתכן שאזהרתו מרמזת על אותן שנתיים ומחצה, שבר כוכבא אחיינו שלט בעם, והנהיג מחדש את הקרבת קרבנות.
- ה. ברור החורבן העזו הצדוקים והבייתוסים לערער על מועדי ישראל, וכפי שמספרת הגמרא (מנחות ס"ה ע"א): "היו בייתוסים אומרים: עצרת (שבועות) אחר השבת", וכנגדם נזכר "המבזה את המועדות".
- ו. "המלבין פני חברו ברבים" – תכונה זו היתה מתחלואי אותו דור, שהיה ידוע בשנאת חינם ששררה בין חבריות. אם חיתום הדין היה על ביזוי קודשים הרי שהסיבה העיקרית לחורבן הבית היתה שנאת החינם ששרדה באותם ימים (יומא ט"ו ע"ב). לא לחינם מתרה רבי אלעזר מפני עבירה זו, שהרי הוא ובני דורו היו עדים לתוצאותיה הנוראות של שנאת חינם והלבנת פני חבר ברבים (ראה גיטין נ"ה ע"ב, על המעשה הידוע בקמצא ובר קמצא).
- ז. בין גזרות הרומאים היתה, כידוע, גם הגזרה על חמילה (מעילה י"ז ע"א). ואכן, היו יהודים שנמנעו מלמול את בניהם, ואף ניסו לכסות את יהדותם כאילו לא נימולו. הדבר בא לידי ביטוי בגמרא (בבבא ע"ב ע"א) המזכירה, כי "הרבה מלו בימי בן כחיבא", כאשר חזר השלטון בארץ לידי היהודים למשך שנתיים ומחצה. רבי אלעזר ביקש לעצור רעה חולה זו, והעמיד את שומעיו על חומרת המעשה של "המפר ברית".
- ח. וכמוכן, "המגלה פנים בתורה שלא כהלכה", נאמר כנגד כל אותם כתות שנזכרו לעיל, אשר סירסו את דברי התורה, ונתנו פירושים משלהם למצוותיה.

13. יחל ישראל רפ"ג

- א. החסיד יעב"ץ מתייחס לזה ומסביר, כי בכל חמשת המקרים מדובר באדם המזלזל בקדושה כלשהי, ולזול הנובע מחמת אי הבנתו את חומרת מעשיו:
- ב. כך, "המחלל את הקודשים" – הוא מתנהג עם קודשי ה', עם בשר הקרבנות, כאילו הם חולין. התנהגות זו נובעת מחוסר יכולתו להבחין מה נשתנה בבשר זה – הלא עד לפני רגע בהמה זו היתה בהמה כשאר בהמות. האם דיבור של אדם יכול להפוך אותה למשהו אחר? מדוע עלי להיזהר בבשרה יותר מבשר שאר בהמות?!
- ג. כך גם "המבזה את המתנות" – אשר כונו "מקראי קדש", זמנים המופרשים משאר ימות השנה – ביזויו נובע מחוסר יכולתו להכיל את העובדה, שקביעת החודש על פי בית דין נותנת קדושה למתעדים. 'מה יום מיומייים? האם דיבורם של חכמים יקבע איזה יום קדוש ואיזה אינו כן?!
- ד. "המפר את הברית" – אות ברית קדש, כאשר האדם מושך ערלתו, הוא אינו משיג את העובדה, שחילל קדושה שנטבעה בבשרו כינקותו.
- ה. אף "המלבין פני חברו" – העשוי בעלם אלקים וכדמות קדשו, אינו מדע לחומרת מעשיו, לכך, שבהבל פה חילל דמות דיוקנו של המלך.
- ו. ולבסוף "המגלה פנים בתורה" – חושב כי לא פעל מאומה, ולא חילל את קדושת התורה. זכי נגעתו בה, או שיניתי את הכתוב בה? בסך הכל אמרתי או כתבתי את העולה על דעתי. מה רע בכך?!

14. מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק טו פסוק א

אז ישיר משה ובני ישראל מגיד הכת' שהיה משה שקול כנגד יש' [וישראל] שקולין כנגד משה בשעה שאמ' את השירה.